

PIENI KAUPUNKI, SUURI SYDÄN

**PIETARSAAREN KAUPUNGIN
TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA
2026–2030**

SISÄLLYS

1 ESIPUHE	3
2 TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMAN KEHYKSET	4
3 VIRANOMAISTEN VELVOLLISUUDET	6
4 ASUKASKYSELYN TULOKSET 2026	8
5 TAVOITTEET JA TOIMENPITEET 2026-2030.....	13
6 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY	146
LÄHTEET	18

KUVIOT

KUVIO 1. Asukaskyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma	8
KUVIO 2. Asukaskyselyyn vastanneiden ikäjakauma.	9
KUVIO 3. Asukaskyselyyn vastanneiden äidinkieli.....	9
KUVIO 4. Asukaskyselyyn vastanneiden eri ryhmät.	10

1 ESIPUHE

Pietarsaaren kaupungin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma vuosille 2026–2030 ohjaa kaupunkia ja sen sidosryhmiä työssään niin, että yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisen kohtelun periaatteet integroidaan kaikkeen kaupungin toimintaan. Suunnitelma on laadittu Euroopan kuntien ja alueiden neuvoston (CEMR) laatiman eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan ja monipuolisen asukaskyselyn vastausten pohjalta. Eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan allekirjoittaneet kunnat sitoutuvat laatimaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman, joka sisältää julkisesti konkreettisia toimenpiteitä ja painopisteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi omalla alueellaan. Pietarsaaren kaupunki on allekirjoittanut peruskirjan vuonna 2013.

Jokaisella kunnalla on lain edellyttämä velvollisuus laatia suunnitelma niistä toimenpiteistä, joita tarvitaan yhdenvertaisuuden sekä naisten ja miesten tasa-arvon edistämiseksi. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Pietarsaaren kaupungin tulee olla turvallinen, osallistava ja oikeudenmukainen työnantaja sekä palveluiden tarjoaja, jossa kaikkia kohdellaan tasa-arvoisesti ja kunnioittavasti. Sukupuolten tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun edistäminen on yksi valtion ja kuntien perustehtävistä ja keskeinen osa kunnan toimintaperiaatetta. Tavoitteena on muuttaa sekä rakenteita että käyttäytymistä, jotta saavutetaan yhteiskunta, jossa kaikilla on samat mahdollisuudet, oikeudet ja velvollisuudet sukupuolesta tai muista perusteista riippumatta.

Kaupungin asukkaille suunnatussa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyssä kartoitettiin asukkaiden mielipiteitä ja kokemuksia kaupungin palveluiden- ja ympäristön saavutettavuudesta, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sekä yleisestä turvallisuuden tunteesta. Nykyhetken kartoituksen tarkoituksena oli lisätä asukkaiden osallisuutta kaupungin toimintaan, tunnistaa epäkohtia ja edistää tulevaisuudessa kaupungin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Tämä tasa-avo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on kirjallinen ohjeistus, joka kuvaa kaupungin tavoitteet, periaatteet ja toimenpiteet sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi taustasta tai henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatta. Suunnitelma koskee kaupungin organisaatiota ja toimintaa ja toimii ohjenuorana asukkaiden ja palvelujen käyttäjien kanssa toimimisessa.

Suunnitelman päälähteinä toimivat Euroopan tasa-arvon peruskirja, tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki. Kaikki käytetyt lähteet löytyvät suunnitelman lopusta.

2 TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMAN KEHYKSET

Suomen lainsäädäntöön on hitaasti juurtunut syrjintää kieltävät lainsäädännöt. Suomen liittyminen Euroopan unioniin (1995) toi syrjintälainsäädännön uudella tavalla osaksi koko maan oikeusjärjestystä. Ensimmäinen tasa-arvolaki tuli Suomessa voimaan vuonna 1987 ja ensimmäinen yhdenvertaisuuslaki vuonna 2004. Lakeja on sen jälkeen päivitetty useasti.

Kaupungin tehtävä edistää tasa-arvoa perustuu lakiin, naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (2014/1329), jonka mukaan kunnan on viranomaisena edistettävä sukupuolten välistä tasa-arvoa ja ehkäistävä siihen perustuvaa syrjintää kaikessa toiminnassaan. Vuodesta 2015 lähtien lain tarkoittamaan edistämismääräyksiin ja syrjintäkieltoon sukupuolen lisäksi sisällytettiin sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu. Myös Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) velvoittaa kunnan arvioimaan sen toiminnan vaikutuksia eri väestöryhmiin ja ryhdyttävä toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tasa-arvolaki (2014/1329) koskee laajasti elämän eri vaiheita, yksityiselämää lukuun ottamatta ja sillä on syrjintä tilanteissa tärkeä asema ja sen tarkoituksena on estää naisten ja miesten välinen sukupuoleen perustuva syrjintä. Tasa-arvolaki velvoittaa kunnat arvioimaan tasa-arvosuunnitelman vuosittain sekä suunnitelmaan kirjattuja tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä tulee päivittää vuosittain. Tasa-arvolaisissa on säädetty positiivisista erityistoimista, jolla tarkoitetaan toimenpiteitä millä edistetään naisten ja miesten välisiä mahdollisuuksia. Aliedustettu sukupuoli voidaan asettaa positiivisesti eriarvoiseen asemaan, jotta molemmat sukupuolet ovat tasa-arvoisessa tilanteessa.

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) koskee muuta syrjintää iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansallisuuden, kielen ja uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muuhun henkilöön liittyvään. Mitkään edellä mainitut seikat eivät saa vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja, vaan perusoikeudet kuuluvat kaikille. Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Eurooppalainen tasa- arvon peruskirja on poliittinen ja strateginen väline, joka edistää naisten ja miesten tasa-arvoa paikallishallinnossa ja yhteiskunnassa. Peruskirja on kehitetty Euroopan kuntien ja alueiden neuvoston toimesta, ja sen tavoitteena on vahvistaa sitoutumista sukupuolten tasa-arvoon. Kyseessä on erityisesti poliittisten päättäjien sitoutuminen, julkinen suunnitelma ja käytännön toteutus. Peruskirjassa käsitellään sukupuolten tasa-arvon edistämistä ja moniperusteisen syrjinnän ennaltaehkäisyä monesta näkökulmasta. Se kattaa kuntien ja maakuntien demokraattisen vastuun ja päätöksenteon, johtamisen, palvelut, työnantajaroolin, sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisyyn ja kestävän kehityksen.

Suomen perustuslain (731/1999) mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, eikä ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Myös lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. (Perustuslaki 731/1999, § 6.)

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaan syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Seksuaalista häirintää ja häirintää sukupuolen perusteella, samoin kuin käskyä tai ohjetta harjoittaa sukupuoleen perustuvaa syrjintää pidetään Yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettuna syrjintänä.

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

3 VIRANOMAISTEN VELVOLLISUUDET

Kaupunki kantaa vastuuta yhteiskunnallisten edellytysten tasa-arvoisesta ja yhdenvertaisesta toteutumisesta ihmisten tarpeisiin vastaten, kuten kaupungin palvelut, -tilat ja -ympäristöt. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyön painopisteenä on syrjintää ehkäisevä työ, jota tehdään aktiivisesti kaikilla toimialoilla suunnittelusta konkreettiseen toteutukseen, sekä seurataan aktiivisesti tavoitteiden toteutumista.

Lain (Viranomaisen velvollisuus edistää tasa-arvoa 15.4.2005/232 § 4) mukaan viranomaisten tulee pyrkiä kaikessa toiminnassaan edistämään naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Erityisesti tulee muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät tasa-arvon toteutumista. Naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen tulee ottaa huomioon myös palvelujen saatavuudessa ja tarjonnassa.

Viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa käyttää viranomaisen palveluita sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla (Yhdenvertaisuuslaki 20.12.2022/1192 § 15).

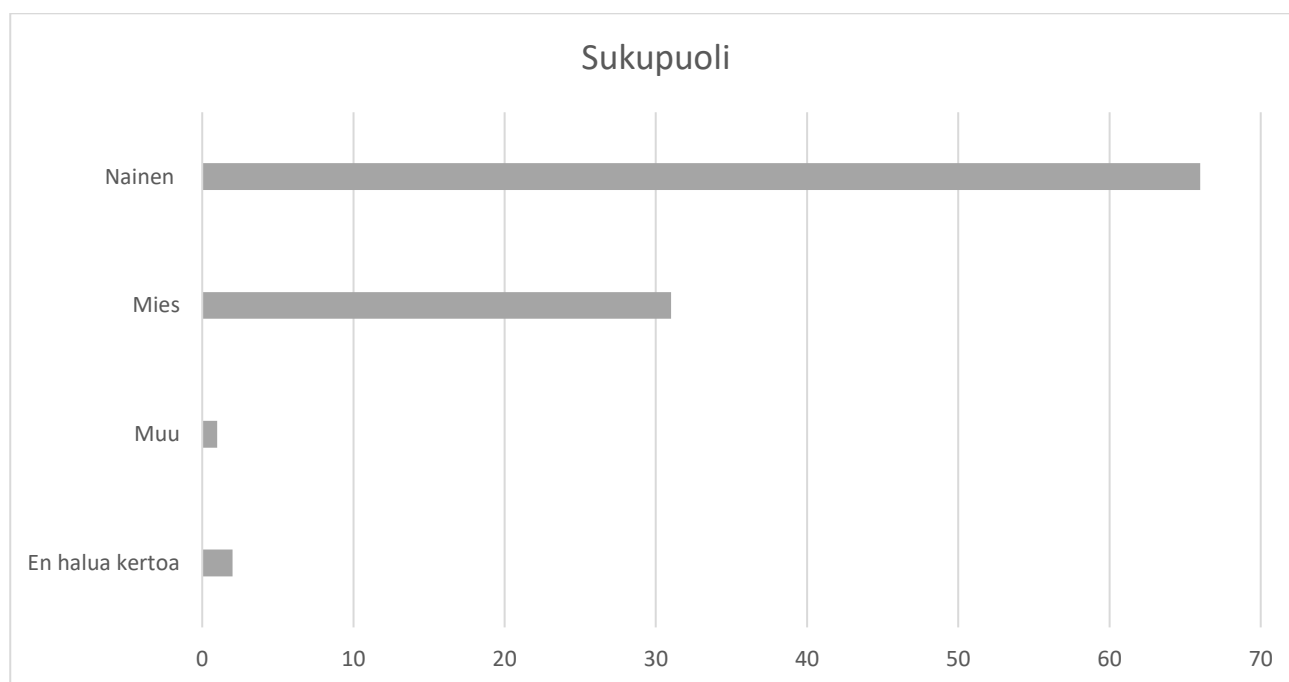
Eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan 13 artiklan mukaan sopimuksen allekirjoittaneet kunnat tunnustavat, että jokaisella on oikeus koulutukseen ja oikeus saada ammatillista koulutusta ja jatkokoulutusta, sekä sitoutuu edistämään kaikenikäisten naisten ja miesten yhtäläistä pääsyä koulutuksiin. Yhdenvertaisuuslain (20.12.2022/1192 § 6) mukaan koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, sekä ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Koulutuksen järjestäjän on myös huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Varhaiskasvatustlain (540/2018 § 8) mukaan kaksikielisessä kunnassa varhaiskasvatus on järjestettävä kunnan molemmilla kielillä siten, että palvelunkäyttäjä saa varhaiskasvatusta valitsemallaan kielellään, joko suomeksi tai ruotsiksi. Perusopetuslain (628/1998 § 6) mukaan koulujen opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämispaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä.

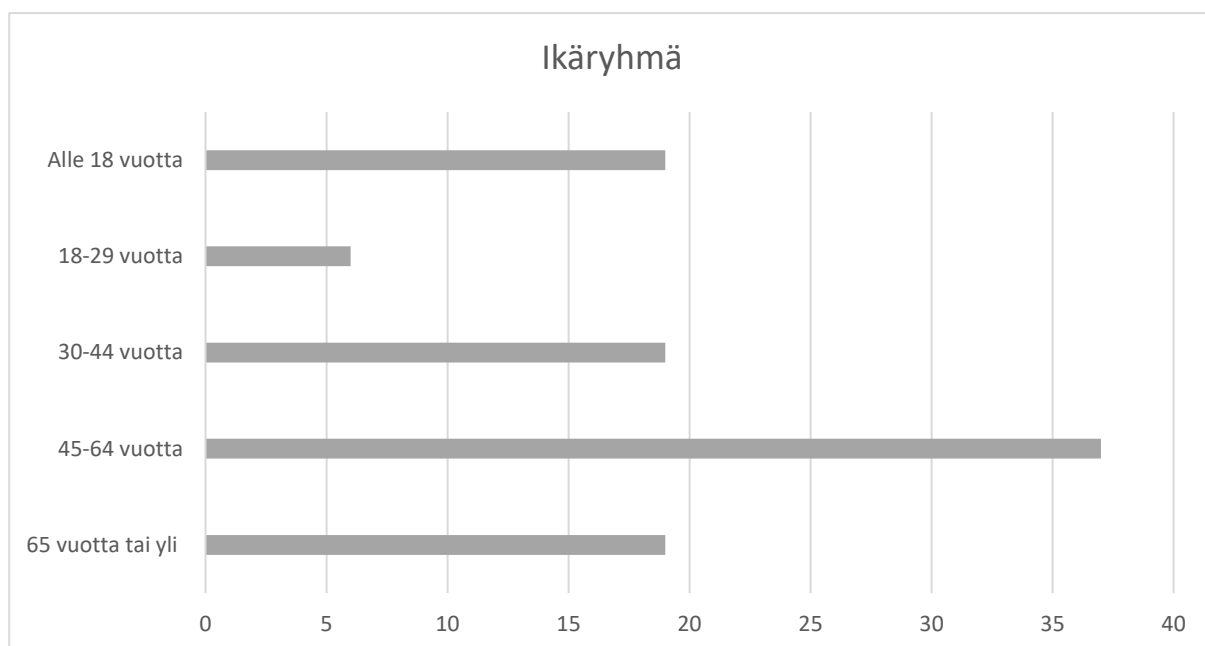
Jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja liikkumisvapauteen. Kaupunki on eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan 21 artiklan mukaan sitoutunut kehittämään ja toteuttamaan strategioita, poliittisia linjauksia ja toimia, jotka parantavat naisten ja miesten käytännön turvallisuuden suunnittelua, kuten parantamalla paikallisen ympäristön suunnittelulla. Esimerkiksi katuvalaistus, pysäköintialueet ja hienosäätämään poliisin toimintaa ja pyrkimällä parantamaan yhteistä turvallisuuden tunnetta.

4 ASUKASKYSELYN TULOKSET 2026

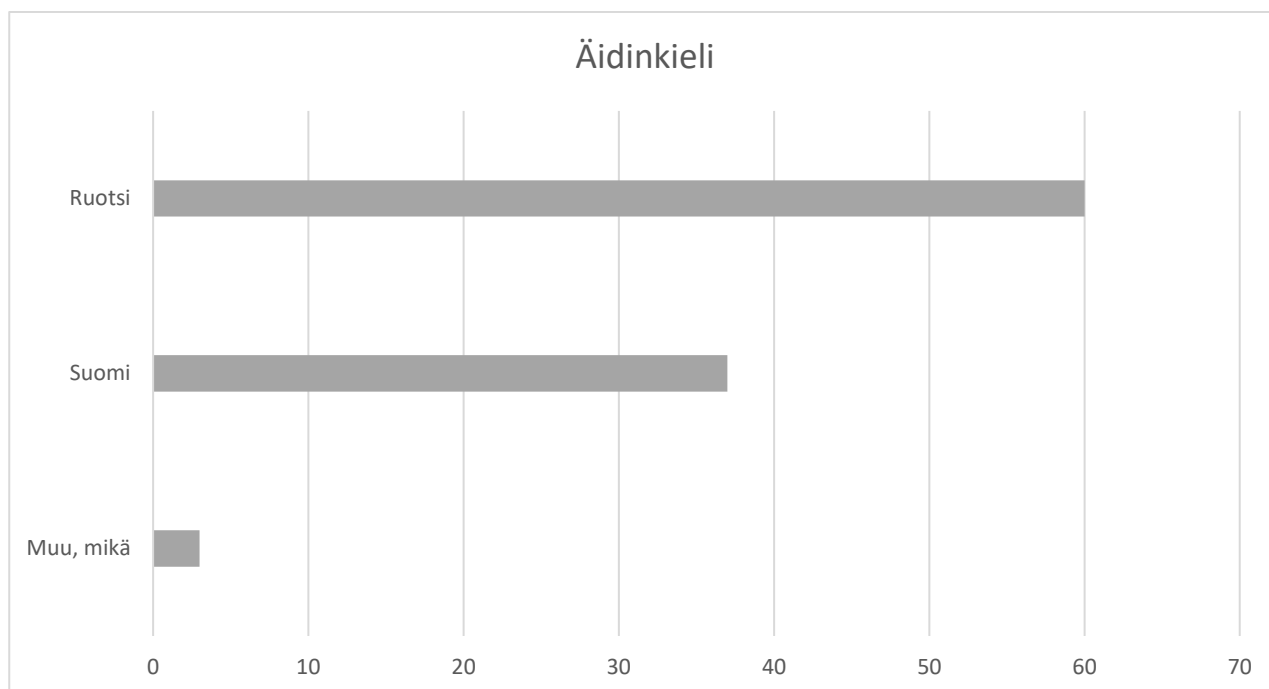
Pietarsaaressa 4.-15.3.2026 toteutettuun asukaskyselyyn saatiin yhteensä 531 vastausta. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli naisia. (KUVIO 1.) 45–64-vuotiasita vastaajia oli selvästi eniten ja muiden ikäryhmien vastaajia melko tasaisesti. (KUVIO 2.) Vastaajista 60 prosenttia oli ruotsinkielisiä, suomenkielisiä 37 prosenttia ja muun kielisiä äidinkielenään puhuvia noin kolme prosenttia. (KUVIO 3.) Muun kielisiä olivat esimerkiksi Englanti, Ukraina, Arabia ja Albania. Kaikista vastaajista melkein puolet olivat työssäkäyviä. Opiskelijoita oli 25 prosenttia, eläkeläisiä ja lapsiperheitä molempia noin 20 prosenttia. Muihin ryhmiin kuuluvia henkilöitä oli alle viisi prosenttia vastaajista. (KUVIO 4.)

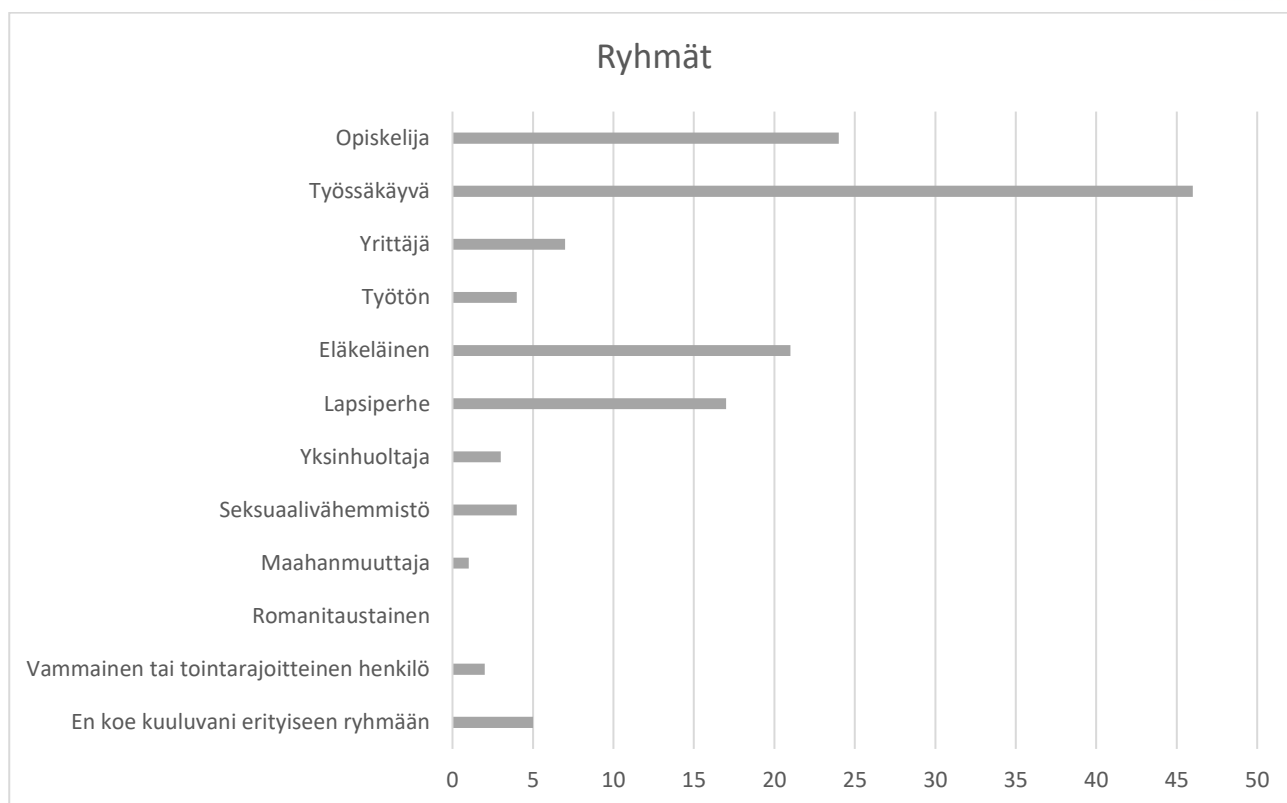
KUVIO1. Asukaskyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma.

KUVIO 2. Asukaskyselyyn vastanneiden ikäjakauma.

KUVIO 3. Asukaskyselyyn vastanneiden äidinkieli.

KUVIO 4. Asukaskyselyyn vastanneiden eri ryhmät.

Kyselyyn vastanneista puolet pitää Pietarsaarta melko tasa-arvoisena ja yhdenvertaisena asuinpaikkana. Vastaaajista kuitenkin 23 prosenttia piti kaupunkia melko eriarvoisena asuinpaikkana ja 27 prosenttia eli noin 150 henkilöä koki kokeneensa kaupungissa syrjintää viimeisen vuoden aikana. Syrjinnän koettiin suurimmaksi osaksi liittyneen kieleen ja 18 prosenttia sukupuoleen. Uskontoon, etniseen taustaan, sekä vammaan tai terveydentilaan oli vähiten kokemuksia syrjinnästä. Ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen vastaaajista noin 13 prosenttia oli kokenut syrjintää.

Kyselyyn vastanneista 30 prosenttia pitää liikkumista Pietarsaaressa täysin turvallisena ja 48 prosenttia melko turvallisena. Vastauksissa käy ilmi, että turvattomuuden tunne esisijaisesti liittyy liikenneturvallisuuden puutteesta, kuten liikennesääntöjen heikosta noudattamisesta, korkeista nopeuksista sekä kevyenliikenteen väylien heikosta kunnossapidosta, varsinkin talvisin. Turvallisuuden tunteeseen on vaikuttanut myös huoli huumeiden lisääntyneestä näkyvyydestä, rikollisuudesta ja häiritsevistä nuorisoryhmistä keskustassa ilta- ja yöaikaan. Useat nuoret ja naiset kokevat pelkoa joutua häirinnän tai väkivallan uhriksi, joten siksi useat välttävät yksin liikkumista iltaisin ja pimeällä.

Suurin osa kyselyyn vastanneista kokee liikkumisen kaupungin ympäristössä yhdenvertaiseksi ja esteettömäksi. Vastauksista käy ilmi, että useat vastaajat ovat tyytymättömiä pitkiin ja epätasaisesti jakautuneisiin koulumatkoihin sekä puutteelliseen koulukuljetukseen, erityisesti suomenkielisten oppilaiden osalta.

Pietarsaaren kaupunkiympäristöä ei koeta tasa-arvoiseksi eikä esteettömäksi puutteellisen fyysisen esteettömyyden vuoksi. Esiin nousevat korkeat reunakivet, epätasaiset jalankulku- ja pyörätiet sekä liikkumista rajoittavat esteet erityisesti talvisaikaan. Nämä koskettavat erityisesti liikkumis- ja näkörajoitteisten henkilöiden liikkumista. Kaupungin julkiset rakennukset, liikkeet ja keskustan saavutettavuuteen ollaan tyytymättömiä vaikeakulkuisen keskustan ympäristön vuoksi, sekä pysäköintipaikkojen vähäisyyden sekä liikkumisesteisten pysäköintipaikkojen puutteellisuuden takia.

Kaupungin tarjoamat palvelut koetaan pääasiassa esteettömiksi ja yhdenvertaisiksi. Osa vastaajista koki kuitenkin, ettei toisen asteen (lukio tai ammattikoulu) ja peruskoulut ole yhdenvertaisesti kaikkien saavutettavissa. Liikuntapalveluiden esteettömyydestä ja yhdenvertaisuudesta myös osa vastaajista oli eri mieltä. Noin 12 prosenttia vastaajista olivat tyytymättömiä työllisyys-, kotouttamis- ja varhaiskasvatuspalveluihin Pietarsaassa.

Pietarsaari on kaksikielinen kunta ja kaupungin kaksikielisyysohjelman päätavoitteena on edistää suomen ja ruotsin kielen tasavertaisuutta kaupungin hallinnossa ja palveluissa, sekä hyvän kielellisen ilmapiirin vahvistaminen, jotta molempien kielten puhujat tuntevat itsensä tasavertaiseksi ja viihtyvät kaupungissa. Asukaskyselyyn vastanneista alle puolet oli sitä mieltä, että kaupunki huomioi ruotsin- ja suomenkieliset tasapuolisesti. Kirjallisista vastauksista ilmenee tässä kohdassa selvästi vastaajien kokema eriarvoisuus kieliryhmien välillä. Erityisesti koulutuksen, tiedonsaannin, sekä kulttuuri- ja liikuntatarjonnan koetaan puoltavan ruotsinkielisiä. Kulttuuri- ja harrastustoiminnan tasapuoliseen huomioimiseen vaikuttaa harrastustoiminnan yhdistysten ja seurojen ruotsinkielinen dominointi.

Suomen perustuslain (731/1999) mukaan jokaisella on oikeus käyttää viranomaispalveluissa omaa äidinkieltään, joko suomea tai ruotsia. Kielilaki tarkoittaa tätä säädöstä, siten että henkilöiden on saatava, kaikki viralliset lomakkeet ja tarvittavat asiakirjat omalla äidinkielellään. Asukaskyselyyn vastanneista noin puolet kokee saavansa kaupungilta tarvitsemansa tiedot ja palvelut omalla äidinkielellään.

Mitä kaupunki voisi tehdä edistääkseen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta Pietarsaareissa?

Tähän vapaaehtoiseen kysymykseen vastasi yhteensä jopa 199 henkilöä. Vastauksissa toistettiin paljon aikaisempiin kysymyksiin tulleita asioita, kuten suomenkielisten koulutuspalvelut, tiedonkulun parantaminen ja tuki lapsille, nuorille ja toimintarajoitteisille. Monessa vastauksessa kaivataan asukkaiden asenteisiin, osallistumiseen, sekä kohtaamispaikkojen ja tapahtumien panostamiseen molemmilla kielillä, jotta saataisiin parannettua yhteisöllisyyttä kaupungissa. Myös suomenkielistä sanomalehteä tai tiedon jakokanavaa kaivataan, jotta kaikki asukkaat saisivat ajankohtaista tietoa kaupungin tapahtumista, päätöksistä ja palveluista digitaalisista taidoistaan riippumatta.

Miten kaupunki voisi paremmin edistää eri väestöryhmien välistä ymmärrystä ja yhteishenkeä?

178 henkilöä vastasi tähän vapaaehtoiseen kysymykseen. Vastauksista korostuu jälleen tasavertaisten tapahtumien ja toimintojen kautta koetun yhteisöllisyyden tunne, jossa eri kieli- ja väestöryhmät kohtaavat, sekä lasten ja nuorten tasavertaiset mahdollisuudet opetukseen. Vastaajat ehdottavat yhteisiä oikeasti kaksikielisiä tapahtumia ja uusia kohtaamispaikkoja, kuten esimerkiksi puistoja. Yhteishengen ja osallisuuden kehittämiseen, sekä väärinymmärrysten vähentämiseen ehdotetaan selkeämpää, monikielisempää ja saatavuttavampaa tiedotusta. Avoimeen kieli-ilmapiiirin, aktiivisen kotouttamistyöhön ja syrjinnän tuntemuksiin, kaivataan kaupungilta selkeää kannanottoa ja osallistumista.

Muita kommentteja:

Muita kommentteja kirjoitti 71 henkilöä vastaajista. Kommenteista nousi jälleen selvästi esiin suomen- ja ruotsinkielisten kokemat tasoerot. Ylös nostettiin myös työllistymisen eroista, sillä suomenkieliset eivät koe olevansa tasa-arvoisessa asemassa myöskään työhaussa. Vastaajat toivovat enemmän yhteistyötä, avoimuutta ja vaikutusmahdollisuuksia kaupungin toimintaan, sekä lasten ja nuorten yhteen sovittamista, jotta kielieroista päästäisiin eroon. Esimerkiksi kielikylpykoulu koetaan erittäin positiiviseksi ratkaisuksi kaupungissa. Yhteistä vastuuta kaupungin kehittämisestä toivotaan myös.

5 TAVOITTEET JA TOIMENPITEET 2026-2030

Pietarsaaren tulee olla kaupunki, jossa kaikilla on samat oikeudet, mahdollisuudet ja velvollisuudet. Kaupungin tulee tarjota kaikille yhtäläiset palvelut. Tasa-arvon saavuttamiseksi on myös torjuttava syrjintää useilla eri perusteilla. Tasa-arvon ja yhdenvertaisen kohtelun, mukaan lukien esteettömyyden, tulee olla luonnollinen osa monikulttuurisen kunnan toimintaa.

Sukupuolten tasa-arvonäkökulma on integroitava kaikkeen kunnan toimintaan naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Sukupuolten tasa-arvonäkökulma on otettava huomioon suunniteltaessa poliittisia päätöksiä, strategioita, suunnitelmia ja menetelmiä, jotka vaikuttavat ihmisten jokapäiväiseen elämään. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi integroimalla sukupuolten tasa-arvonäkökulma jo suunnittelutasolla.

Sukupuolivaikutusten arvioinnit on tehtävä kaupungin eri vastualueilla. Ne on tehtävä varhaisessa vaiheessa kaikista merkittävistä politiikkaa, prosesseja, rutiineja ja resurssien kohdentamista koskevista muutosehdotuksista, ja lopulliset päätökset on tehtävä analyysien perusteella.

Kunnan hallinnon kaikkien tasojen johtajien on aktiivisesti edistettävä sukupuolten tasa-arvoa ja sukupuolten tasa-arvoajattelusta ja osallisuudesta on tultava luonnollinen osa kaikkea päätöksentekoa. Tavoitteena on, että sukupuolten tasa-arvo sisällytetään kaikkiin työvaiheisiin tilikauden aikana – budjetista tilinpäätökseen – ja että tästä näkökulmasta raportoidaan myös kunkin sektorin vuosikertomuksessa.

Lyhyellä aikavälillä Pietarsaaren kaupungin on tiedotettava ja koulutettava henkilöstöä, valittuja edustajia ja työnjohtajia sekä kartoitettava sukupuolten tasa-arvoon ja yhdenvertaiseen kohteluun liittyviä puutteita kunnan eri elimissä.

Tämän suunnitelman tarkoituksena on toimia karttana eri toimialoille tavoitteiden toteutumiseksi, seurantaan sekä ohjata jokapäiväistä toimintaa edistäen kaupungin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Suunnitelmassa viitataan eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan artikloihin.

Suunnitelman toimenpiteiden ja tulosten toteutumista seurataan vuosittain tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnassa. Suunnitelmakauden aikana niistä raportoidaan kaksi kertaa kaupunginhallitukselle ja kerran valtuustolle valtuustokauden aikana. Kunkin toimialan johto vastaa raporttien kokoamisesta ja niiden esittämisestä kaupunginhallitukselle.

Pietarsaaren kaupungin strategiset tavoitteet 2025–2030

KESTÄVÄ KASVU

Peruskirjan artikla	Kehittämistavoite	Toimenpide	Seuranta	Toimiala
Artikla 1 & 2 Poliittinen sitoutuminen ja poliittinen edustus Artikla 7 Hyvä hallintotapa ja konsultaatiot	Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus osana kaikkea suunnittelua, viestintää ja päätöksen tekoa	Kehittää ennakko vaikutusten arviointiprosesseja kaupungin poliittisten elimien valmisteluissa	Tarkastuslautakunta tarkastaa tilinpäätöksen yhteydessä.	Kaikki toimialat

ASUKAS KESKIPISTEESSÄ KAIKESSA KAUPUNGIN TOIMINNASSA

Peruskirjan artikla	Kehittämistavoite	Toimenpide	Seuranta	Toimiala
Artikla 3 Osallistuminen poliittiseen ja yhteiskunnalliseen elämään	Asukkaiden osallistaminen hankkeisiin ja päätösten tekoon. Pyrkimys ottaa kaupungin asukaspaneeliin mukaan enemmän vieraskielisiä asukkaita.	Markkinointia kotoutumispöytä ja sosiaalisen median foorumeissa.	Asukaspaneelin vieraskielisten lisääminen lähempää niiden todellista määrää, 17 % asukkaista (nyt 2 %)	Kaupunginkanslia
Artikla 8 Yleinen sitoutuminen	Vahvistetaan asukkaiden kielellisiä oikeuksia palveluissa ja toiminnassa.	Vahvistetaan kaksikielisyttä kaupungin järjestämissä asukasfoorumeissa. Kaksikielisyysohjelman 2024–2030 tavoitteet.	Palautemahdollisuus jokaisen asukasfoorummin yhteydessä. Kaupunginhallitus tarkistaa vuosittain kaksikielisyysohjelman toteutumisen ja raportoi siitä kaupunginvaltuustolle.	Kaikki toimialat Kaksikielisyysohjelman työryhmä
Artikla 20 Kulttuuri, urheilu ja vapaa-aika	Kaksikielisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaupungin järjestämissä urheilu- ja kulttuuritapahtumissa Yhteisöllisyys.	Laadittu kaksikielisyysohjelma 2024–2030 Kaupunki järjestää täysin kaksikieliset tapahtumat ja urheilumahdollisuudet	Asukaskysely joka toinen vuosi /Itsearviointi Jatkuva seuranta/ Itsearviointi kerran vuodessa.	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut Liikuntatoimi
Artikla 36 Digitalisaatio ja digitaalinen osallisuus	Digitaalisen opetuksen tukeminen erityisryhmille	Digitaalinen tiedotus ja osallistaminen. Pietarsaaren kaupunginkirjasto järjestää drop-in-digitaalisen joka torstai klo 13–15, jolloin voit saada apua arjen tekniikassa.	Jatkuva seuranta	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut Kirjasto

INVESTOINTEJA TULEVAISUUTEEN

Peruskirjan artikla	Kehittämistavoite	Toimenpide	Seuranta	Toimiala
Artikla 25 Kaupunki ja paikallissuunnittelu	Kehitetään palveluja ja kaupunkiympäristö erityistaipeita kaipaaville yhdenvertaiseksi.	Kaupungin rakennukset ja tilat tehdään esteettömiksi ja helposti saavutettaviksi kaikille. Keskustaa suunnitellaan ja rakennetaan päivitettyjen kokonaisvaltaisten suunnitelmien mukaisesti.	Varmistetaan, että luisakat ja liikuntaesteisten WC-tilat otetaan huomioon saneeraus suunnitelmissa. Kaupungin tilojen sosiaalisen saavutettavuuden kartoitus.	Tilahallinto, kaavoitusosasto, kunnallistekninen osasto ja liikuntatoimi.
Artikla 26 Liikkuvuus ja liikenne		Joukkoliikenteen palvelutasoa kehitetään kysyntää vastaavasti.	Kaupunkirakentamisen suunnitelma toimii ohjeistuksena. Talousarvio ja tilinpäätös, joukkoliikenteen käyttäjiltä saatu palaute.	

HYVINVOINTI JA TURVALLISUUS

Peruskirjan artikla	Kehittämistavoite	Toimenpide	Seuranta	Toimiala
Artikla 6 Stereotyyppien torjunta	Pyrimme torjumaan stereotyyppistä ajattelua kaupungin viestinnässä.	Edistetään monimuotoisuutta kaupungin viestinnässä.	Itsearviointi kerran vuodessa.	Kaupunginkanslia
Artikla 18 Sosiaalinen osallisuus	Sosiaalisen syrjäytymisen estäminen	Edistetään työllisyyden, asumisen, koulutuksen, kulttuurin ja sosiaalisen avun saavutettavuutta.	Asukaskyselyt (Terveysbarometri) Hyte-kerroin (strategi- nen mittari) Jatkuva seuranta	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut; Työllisyyspalvelut; Kaupungin asumisneuvoja; Kaikki toimialat
Artikla 22 Sukupuoleen perustuva väkivalta Artikla 32 Verkossa tapahtuva väkivalta	Sukupuoleen perustuvan väkivallan, lähisuhdeväkivallan ja tietoverkkoväkivallan torjunta.	Koulutukset Tiedotus; koulunhenkilökunta, oppilaat ja vanhemmat. Ankkuritoiminta.	Jatkuva seuranta	Koulutuspalvelut
Artikla 19 Asuminen	Edistää soveltuvien asuntojen saatavuutta.	Kaupunki edistää toiminnallaan ja asuntoyhtiönsä kautta sitä, että koko kaupunki on viihtyisä ja että tarjolla on riittävästi kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja.	Jatkuva seuranta	Kaupunginkanslia yhteistyössä kaavoitusosaston ja Fastighets Ab Ebba Kiinteistöt Oy:n kanssa.

6 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

CEMR

Lyhenne Euroopan kuntien ja alueiden neuvostosta: The Council of European Municipalities and Regions.

Tasa-arvo

Tasa-arvolla tarkoitetaan sukupuolten välistä tasa-arvoa, yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia sekä resurssien ja vallan tasapuolista jakautumista. Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä.

Kaksikielisyys

Kielilain (423/2003) mukaan kunta määritetään kaksikieliseksi, jos kunnassa on sekä suomen- että ruotsinkielisiä asukkaita ja kielivähemmistö on vähintään kahdeksan prosenttia asukkaista tai vähintään 3 000 asukasta.

Kuntaliitto

Suomen kuntaliitto ry on yhdistys, joka kehittää kuntien toimintaa, tarjoaa palveluita ja valvoo kuntien etuja.

Läheissyrjintä ja olettamaan perustuva syrjintä

Läheissyrjinnällä tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilö asetetaan epäedulliseen asemaan hänen läheisen esimerkiksi vammaisuuden tai etnisen taustan takia. Olettamaan perustuva syrjintä tarkoittaa tilannetta, jolloin henkilö asetetaan epäedulliseen asemaan olettamaan perustuvaan syyn takia.

Monimuotoisuus

Monimuotoisuudella tarkoitetaan ryhmien ja yksilöiden välistä erilaisuutta, kuten esimerkiksi ikään, sukupuoleen, kieleen ja terveydentilaan. Monimuotoisuuden toteutuminen tukee yhdenvertaisuutta.

Muodollinen ja tosiasiallinen tasa-arvo

Muodollisella tasa-arvolla tarkoitetaan miesten ja naisten välistä syrjimättömyyttä sekä yhdenvertaisia oikeuksia, ohjeita ja kohtelua, sekä yhtäläisten mahdollisuuksien takaamista, kuten esimerkiksi äänioikeus. Tosiasiallisella tasa-arvolla tarkoitetaan tasa-arvoa eri tilanteiden ja niiden lopputulosten suhteen.

Muodollinen ja tosiasiallinen yhdenvertaisuus

Muodollisella yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että ihmisiä kohdellaan samanlaisissa tilanteissa samalla tavalla. Tosiasiallinen yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että syrjintään perustuvaa eriarvoisuutta poistetaan aktiivisesti.

Syrjintä

Syrjinnällä tarkoitetaan, että ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vammauksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu

Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan ja sukupuolen ilmaisulla sukupuolen tuomista esiin käytöksellä, pukeutumisella tai muulla tavalla.

Välitön ja välillinen syrjintä

Syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa. Välillisellä syrjinnällä tarkoitetaan tilannetta, jossa näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, alkuperästään, uskonnostaan, vammaisuudestaan tai muusta henkilöön liittyvästä tekijästä. Yhdenvertaisuuden vastakohta on eriarvoisuus.

LÄHTEET

Lainsäädäntö:

Kielilaki (423/2003) [Kielilaki | 423/2003 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Kuntalaki (410/2015) [Kuntalaki | 410/2015 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)

[Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta | 609/1986 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Perustuslaki (731/1999) [Suomen perustuslaki | 731/1999 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Perusopetuslaki (628/1998) [Perusopetuslaki | 628/1998 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) [Yhdenvertaisuuslaki | 1325/2014 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) [Varhaiskasvatuslaki | 540/2018 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Pietarsaaren kaupungin dokumentit:

Pietarsaaren kaupunki (2026): [Pietarsaaren asukaskysely tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta](#)

Pietarsaaren kaupungin kotisivut: [Etusivu - Pietarsaari](#)

Pietarsaaren kaupungin strategia 2025–2030

Saatavilla: [Pietarsaaren kaupungin strategia 2025–2030 - Pietarsaari](#)

Pietarsaaren kaupungin kaksikielisyysohjelma 2024–2030

Saatavilla: [Pietarsaari kaksikielisyysohjelma.pdf](#)

Muita lähteitä:

Eurooppalainen tasa-arvon peruskirja. Saatavilla: [Eurooppalainen tasa-arvon peruskirja | Kuntaliitto.fi](#)